

Carles Soldevila, socialitzador de la literatura

Montserrat Bacardí

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Traducció i d'Interpretació
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Data de recepció: 25/2/2002

Resum

Mitjançant la direcció de la revista d'*Ací i d'Allà* (1924-1936) i de la col·lecció «Biblioteca Univers» (1928-1936), Carles Soldevila va contribuir a apropar un grapat d'escriptors estrangers de les darreres fornades i, també, dels segles XVIII i XIX. En aquest article es ressegueixen les traduccions aparegudes en aquestes dues iniciatives editorials, les quals mostren força punts en comú. Al final s'hi inclou una relació de les versions publicades en la revista i un catàleg dels títols de la col·lecció.

Paraules clau: Carles Soldevila, *D'Ací i d'Allà*, «Biblioteca Univers», història de la traducció, literatura catalana del segle XX.

Abstract

As the director both of the journal *D'Ací i d'Allà* (1924-1936) and of the series «Biblioteca Univers» (1928-1936), Carles Soldevila contributed to approach the Catalan readers to a great number of foreign writers from the XVIIIth and the XIXth centuries, as well as those belonging to the latest generations. The author of the present article focuses on the translations appeared through those two publishing enterprises, which share many points in common. A list of the translations published the journal and a catalogue of the series are included ant the end.

Key words: Carles Soldevila, *D'Ací i d'Allà*, «Biblioteca Univers», History of Translation, xxth Century Catalan Literature.

Paga la pena de recordar, primer de tot, un detall biogràfic de Carles Soldevila que, de ben segur, devia tenir un cert pes en la seva vida, com es posa de manifest en el primer paràgraf del seu llibre de memòries *Del llum de gas al llum elèctric*: «Sóc fill d'un matrimoni mixt. El meu pare, nat a Barcelona i fill de barceloní, era català pels quatre costats. La meva mare, no té res de catalana per la sang».¹ En efecte, era veneçolana d'origens vascos, de manera que, com afirma Soldevila en les

1. SOLDEVILA, Carles. *Obras completes*, Barcelona: Selecta, 1967, p. 1532.

mateixes memòries, «a casa enraonàvem exclusivament en castellà».² Això no obstant, explica molt sucosament com les experiències viscudes a l'entorn del Liceo Políglota van despertar-li un incipient catalanisme i una «inclinació a la cultura francesa» insubornable, fins al punt que, segons que afirma, «el francès, (...) per a mi, com per a molts dels meus coetanis, va esdevenir un segon idioma».³ Aquesta confluència lingüística va comportar-li, en edats encara tendres, alguna forma de diglòssia que no va trigar gaire a desaparèixer: «I així, tot escrivint versos en català i algun assaig de conte en castellà, vaig arribar als disset anys».⁴ En aquella època, acomboiat de primer pel seu pare i després com a meritori a *El Poble Català*, va exercitar-se en la redacció de tota mena de textos, emulant la consigna stendhaliana de proposar els articles del Codi Civil com a models estilístics: «quina disciplina tan sana!», exclamava en el llibre de records esmentat.⁵

Després d'estudiar la carrera de dret i de convertir-se en funcionari de la Mancomunitat, el 1917 Soldevila va fer-se càrrec, amb el pseudònim de *Myself*, de la secció «Hojas de dietario» de *La Publicidad* («Fulls de dietari», a partir de 1922, quan el diari es va catalanitzar). Iniciava així una fructífera labor periodística que el va dur, segons càlculs d'Albert Manent, «a escriure set o vuit mil articles al llarg de gairebé cinquanta anys».⁶ El «Full» va ser un èxit i Soldevila va esdevenir, com afirmava Josep M. Capdevila el 1935, «un escriptor molt llegit».⁷ De seguida devia percebre la incidència social que adquirien les seves paraules i de seguida se'n devia sentir responsable en els diversos gèneres que va conrear i en les múltiples activitats d'home de lletres en què va intervenir: «Sí, era llegit i, a més, exercia influència. I no solament pel *Full*, sinó pel conjunt de la seva obra: contes, novel·la, teatre. N'exercia, sobretot, damunt la burgesia», sentenciava Domènec Guansé en el retrat impagable que li dedicava a *Abans d'ara*.⁸ Així, potser sense adonar-se'n gaire, Soldevila es va convertir, en paraules de Josep Pla, en «un dels primers escriptors catalans professionals», en bona part gràcies a «la seva capacitat de treball»⁹ i, també, al seu afany de contribuir a elevar el nivell —cultural, sobretot— d'un poble que començava a assolir fites remarcables. Devia contribuir-

2. *Ibidem*, p. 1552. En el «Dietari de la República i de la Guerra Civil» Ferran Soldevila confirma la importància d'aquesta atmosfera domèstica; el 24 de gener de 1933 escriu: «En Carles fa, de tant en tant, al·lusions a l'ambient familiar, idiomàticament castellà, en què vam viure molt anys. Per a mi, no exageraré gaire si dic que resulta una anècdota llunyana i insignificant». SOLDEVILA, Ferran. *Al llarg de la meua vida*. Barcelona: Edicions 62, 1972, p. 258.

3. *Ibidem*, p. 1553.

4. *Ibidem*, p. 1586. Domènec Guansé, més categòricament, asseverava en el «Pròleg» a les *Obres completes* de Soldevila: «Si havia pogut oscil·lar entre dues llengües, no se li presentava cap vacil·lació en la qüestió de la cultura: per a ell com per a tots els intel·lectuals de la seva generació, i àdhuc d'anteriors promocions, Catalunya era espiritualment una província francesa.». *Ibidem*, p. XV.

5. *Ibidem*, p. 1582.

6. MANENT, Albert. «Carles Soldevila, un home de lletres». *Llengua & Literatura*, 6 (1994-1995), p. 46.

7. CAPDEVILA, Josep M. *Estudis i lectures*. Barcelona: Selecta, 1965, p. 273.

8. GUANSÉ, Domènec. *Abans d'ara*. Barcelona: Aymà, 1966, p. 104.

9. PLA, Josep. *Obra completa, 17: Retrats de passaport*. Barcelona: Destino, 1982, p. 252 i 253.

hi, a més, la necessitat d'arrodonir els ingressos, a partir de 1926, quan les circumstàncies polítiques el van forçar a abandonar la feina a l'administració.

Carles Soldevila va emprendre aleshores un seguit d'iniciatives amb un denominador comú: la voluntat d'incidir en el comportament social —burgès i urbà, sobretot—, d'orientar-lo, polir-lo i cultivar-lo. En són una mostra evident els manuals de bones maneres *L'home ben educat* (1926) i *La dona ben educada* (1926), el formulari *Correspondència amorosa* (1926), la guia urbana *L'art d'ensenyar Barcelona* (1929) o bé la guia de lectura *Què cal llegir?* (1928) —llibre que constituïa una «novetat (...) entre nosaltres»¹⁰ i que conté judicis i argumentacions més pròpies de l'assaig, com veurem, que no d'un compendi d'aquestes característiques. D'altra banda, Soldevila va ser un dels fundadors —l'ànima, de fet— del Conferentia Club, que ofería xerrades als socis —de classes benestants— a càrrec de personalitats de la cultura punteres, d'aquí i de fora: entre els de fora, van departir al Ritz (on se celebraven els actes) Paul Valéry, André Maurois, Karl Vossler, Federico García Lorca, Jean Piaget, Frederic Mistral, Giuseppe Ungaretti o el comte de Keyserling. Així mateix, a recer de la Llibreria Catalònia, va dirigir la col·lecció de biografies divulgatives «La Nostra Gent» o «Quaderns Blaus» (ell mateix va escriure-hi la de Rovira i Virgili), el mític magazín *D'Ací i d'Allà* (1924-1936) i la col·lecció de novel·la «Biblioteca Univers» (1928-1936).

El *D'Ací i d'Allà* ha merescut força atenció per part de la historiografia periòdica i en mereix molta des de l'àmbit de la història de la literatura i de la traducció. Resulta inqüestionable, segons Joan Manuel Tresserras, que Soldevila «li proporcionà un estil peculiar i un caràcter definit», «coherent».¹¹ La revista era una finestra oberta a les modes, els costums i les tendències occidentals europeus i, més específicament, parisencs. L'estrangeria enlluernava i, en general, era presentada com un model, un objectiu assolible, sense gaires contrapunts.¹² En molts números, per exemple, desfilen figurins del *Vanity Fair* que presenten el darrer crit en barrets, guants, sabates, mocadors o bates d'estar per casa; o bé, mes rere mes, Adolf Falgairolle informa dels esdeveniments sobresortints de la capital en la secció «Lletra de París» (per contra, tan sols tres «Lletra d'Itàlia» —i de cap altre indret— apareixen en tota la publicació); interessa, així mateix, donar notícia de «L'art decoratiu danès» (núm. 104) i txecoslovac (107), de les «Porcellanes de Copenhaguen» (101), de «La moderna ceràmica sueca» (102) o d'«El teatre a l'imperi del sol naixent» (99). De tot, el lector en podia treure alguna mena d'ensenyança. El món exterior que s'hi presentava era indefectiblement endreçat, culte i modern.

En aquesta atmosfera no sorprèn gaire que la literatura estrangera, d'una manera o altra, ocupés tantes pàgines del *D'Ací i d'Allà*. El més inusual era que s'hi

10. SOLDEVILA, Carles. *Obres completes*, op. cit., p. 1450.

11. TRESSERRAS, Joan Manuel. *D'Ací i d'Allà. Aparador de la modernitat (1918-1936)*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 1993, p. 43.

12. Una percepció que, pel que sembla, era força compartida aquells anys. Sebastià Gasch, per exemple, reporta: «Any 1920... Barcelona era aleshores la porta de l'estranger. Les primeres novetats, les darreres audàcies de París i de Londres, repercutien immediatament a la nostra ciutat». GASCH, Sebastià. *París, 1940*. Barcelona: Quaderns Crema, 2001, p. 151.

manifestés com a notícia, com en el cas de la mort de Joseph Conrad (81) o d'Anatole France (83 i 84) (de qui Soldevila va traduir una obra l'any següent), succés que, segons el corresponçal parisenc, va ser viscut amb una efervescència insospitada:

Dia per dia, per no dir hora per hora, el públic internacional ha estat al corrent dels progressos de la malaltia. Talment com un Rei o un Emperador; diaris, fotògrafs i cinematografistes han seguit el crepuscle del cervell modern que ha donat, potser, el major rendiment industrial.

Sovint la informació comunicada era més aviat magra, circumstancial, com les visites a Barcelona de Pirandello (85), Sternheim (95), Chesterton (101, 102) o Maurois (183), o la inauguració d'una estàtua a París en honor de François Villon (141). De vegades servia de pretext alguna commemoració, com el cinquantenari de George Sand (103), el centenari d'Ibsen (124), de Tolstoi (129) i de Mistral (149, 154) o el bimil·lenari de Virgili (155). Algun cop, per mostrar les terres originàries de Shakespeare (123), Mistral (149, 154) i Katherine Mansfield (184), s'havia recorregut a reportatges profusament il·lustrats. Per mitjà d'agències estrangeres, que en tenien els drets, havien sortit a llum entrevistes amb l'actor i dramaturg Sacha Guitry (129) (mesos després Soldevila en va versionar una comèdia breu (158)), amb Paul Valéry (de qui Soldevila havia traduït una selecció de pensaments alguns números enrere (116)), amb Teodoro Draiser (134) (l'obra del qual, juntament amb la d'altres escriptors nord-americans, aleshores novells, com Sinclair Lewis o Eugene O'Neill, havia merescut l'atenció de Soldevila en un article recent (131)) i amb Arthur Schnitzler (136) (*La senyoreta Elsa*, publicada en català a la «Biblioteca Univers», sembla que va deixar una petja inesborrable en la *Fanny* de Soldevila). Finalment, cal consignar que, sovint a redós de les novetats de la «Biblioteca Univers», la revista va anar informant de la traducció imminent o acabada de sortir de la impremta d'algunes obres clàssiques, de Tolstoi (129), de Goethe (134), de Fontenelle (145) o d'alguns llibres de la *Bíblia* (149); com a dada curiosa —i infortunada—, hem de fer notar que una primícia difosa no va arribar a bon port: el trasllat de l'obra completa de Chesterton al català a càrrec de Josep M. Junoy (127).

De tota manera, la presència de la literatura estrangera en el *D'Ací i d'Allà* es manifesta, sobretot, a través de traduccions (les quals, quantitativament, passen molt per davant dels textos literaris d'autors catalans). En la majoria de casos es tracta de peces breus, publicables totes senceres en unes quantes pàgines de la revista; una sola obra se n'escapa: *El llibre del te* d'Okakura-Kakuzo, traduït per Carles Soldevila, que va editar-se en cinc números consecutius (104-108). Hi predomina la narrativa contemporània, des de Dostoievski, Txèkhov, Mark Twain, Hardy, Conan Doyle, Wilde, Conrad, Kipling, Nerval, Rilke o Tagore fins a escriptors que aleshores tot just havien donat a conèixer una part de la seva obra, com Proust, Gide, Colette, Maurois, Joyce o Bontempelli, passant per un bon feix de noms que avui més aviat considerem de segona o tercera fila. El teatre hi ocupa un espai més reduït, però, probablement, guarda una relació més directa amb els

gustos i les tendències del director de la revista: dues obres de Georges Courteline (81, 115), dues de Txèkhov (92, 159) (de qui Soldevila va traduir una narració [110]), dues d'Arthur Schnitzler (125, 161) (versionades, igualment, per ell mateix), dues d'Alfred de Musset (137, 162), una de Pirandello (94) (traduïda per Ferran i Carles Soldevila), una d'Alexandre Dumas, fill (131), una de Charles Vildrac (155) i una de Sacha Guitry (158) (a cura, les dues darreres, de Carles Soldevila). La poesia, a l'últim, és el gènere amb una presència més atzarosa en el *D'Ací i d'Allà*. Només una mostra de la producció de G.G. Belli, Christina Georgina Rosetti i Paul Valéry traslluu dues vegades, i, en qualsevol cas, sembla més el resultat de l'interès dels traductors que no de la direcció de la revista.

Ara que els esmentem, paga la pena d'anomenar alguns dels traductors més assidus: Josep Carner (sovint rere el pseudònim de *Bellafila*), Alfons Maseras, Millàs-Raurell, Josep Miracle i Carles Soldevila. La majoria apareixen i desapareixen en pocs números de diferència, cosa que palesa l'escassa professionalització. Això sí, si ens hi podem referir és perquè, en els dotze anys de vida de la publicació comandada per Soldevila, amb prou feines no trobem cap text literari forà sense la indicació de qui s'ha fet càrrec de reescriure'l en la nostra llengua. Un fet, recordem-ho, no gaire comú en les publicacions periòdiques de l'època.

El 1928, quan ja feia quatre anys que el tàndem Carles Soldevila - Antoni López-Llausàs (creador de la Llibreria Catalònia) conduïa el *D'Ací i d'Allà*, va fundar la «Biblioteca Univers» («Soldevila era amic i conseller molt escoltat d'Antoni López-Llausàs»¹³), que va perviure, com la revista, fins a l'esclat de la guerra civil. En aquests vuit anys hi van sortir publicats quaranta-sis volums, la qual cosa implica un ritme d'edició més aviat moderat: entre cinc i sis llibres l'any. Resulta fàcil de suposar que el nom, «Biblioteca Univers», explicita una pruija ambiciosa d'eclecticisme i de completesa, que, òbviament, no acaba de reflectir-se en la relació de les obres impreses; com tampoc no concorda gaire amb les intencions expressades en el frontispici publicitari que va aparèixer en alguns volums:

L'objecte d'aquesta col·lecció és de divulgar, sense cap partit pres sectari, però també sense cap timidesa casolana, els noms més insignes de la literatura moderna, és a dir, dels mestres dels segles XVIII i XIX, fins no fa gaire temps una mica negligits per les nostres empreses editorials, absorbides en la tasca de refer el repertori dels clàssics antics i dels nostres escriptors medievals.

Les al·lusions a la Fundació Bernat Metge i a «Els Nostres Clàssics» de l'editorial Barcino són directes. La col·lecció, en efecte, se centra en autors del XVIII i del XIX, si bé hi trobem algunes excepcions. Continuem, però, llegint el text de promoció:

La BIBLIOTECA UNIVERS publicarà cada mes un volum de més de 100 pàgines, en lletra perfectament llegidora. Cada volum contindrà sencera una obra de primer ordre no incorporada encara al català o bé traduïda deficientment.

13. MANENT, Albert. *Carles Soldevila, un home de lletres*, op. cit., p. 48.

Ja hem vist que la freqüència d'un títol al mes va reduir-se gairebé a la meitat. Tampoc no es van acomplir les expectatives de donar a conèixer únicament traduccions: a partir del número 18, amb *Fanny* de Carles Soldevila (immediatament després de *La senyoreta Elsa* de Schnitzler), van sortir cinc obres d'autors catalans (dues de Soldevila, dues d'Eugeni d'Ors i una de Prudenci Bertrana). No totes les traduccions, a més, van ser impreses per a la col·lecció: set, a partir del número trenta (30, 33, 38, 40, 42, 43 i 44), ja havien vist la llum. Els llibres, materialment, eren concebuts per a un públic ampli:

Voltaire, Tolstoi, Diderot, Stendhal, Dostoievski, Dickens, Heine, Balzac, Sterne, etc., seran posats així a l'abast dels lectors la curiositat i l'apetència dels quals no és al nivell de llur força econòmica.

Aquest anhel de popularitat, a banda de les característiques formals dels llibres (tapes toves, paper rústic, espais en blanc exigus...), es reflecteix també en els prefacs que solen encapçalar els volums, la majoria sense signatura. En general, ofereixen quatre dades biogràfiques succintes sobre l'autor i quatre trets característics de l'obra, de vegades relacionant-los amb la producció d'altres literats o amb corrents i tendències de l'època; tot, en un to marcadament divulgatiu, i en un parell de pàgines. Sovint també s'informa sobre l'existència de traduccions catalanes anteriors de l'escriptor presentat, i s'emfasitza que, les de la «Biblioteca Univers», són íntegres i fidedignes.

Als beneficis socials que el conreu de la prosa podia reportar als pobles, Carles Soldevila s'hi va referir en nombrosos escrits, entre els quals sobresurt l'article «Vers i prosa», publicat el 1924 a la *Revista de Catalunya*, que començava, talment un cavall sicilià: «És la prosa i no el vers el que estructura les nacions i el que serveix de suport als estats», tesi que il·lustrava amb els destrets que havia sofert la literatura occitana, a pesar dels moments esplendorosos de la poesia trobadoresca i mistraliana. En la mateixa línia, sostenia: «La poesia és una elaboració individual, mentre que la prosa és un producte social», per la qual cosa, a la fi, implorava que «els poetes deixin de tant en tant la disciplina del vers per venir a treballar sota la disciplina de la prosa».¹⁴ D'altra banda, també havia advocat sovint per la necessitat d'eixamplar el públic lector, pels guanys de tota mena que en podia recollir i, alhora, pel desenvolupament desitjable de la literatura, sobretot dels gèneres que en depenien de manera més directa: «La lírica pot existir sense públic; però la novel·la, el teatre, ¿en podem prescindir gaire temps?»¹⁵ En aquest sentit, a parer de Soldevila, les terres catalanes vivien una situació anòmala afegida: en una centúria en què «la novel·lística senyoreja avui tots els altres gèneres»¹⁶ en les cultures pròximes, a casa nostra «encara no hi ha una producció suficient per satisfer un apetit normal», de manera que «els bons lectors catalans (...) des d'ara han de cercar —i realment cerquen— en les altres literatures, les obres necessàries a llur apetit».¹⁷

14. SOLDEVILA, Carles. *Obres completes*, op. cit., p. 1257-1259.

15. *Ibíd.*, p. 1266.

16. *Ibíd.*, p. 1473.

17. *Ibíd.*, p. 1474.

D'aquest anhel de novel·la, com a gènere popular i vertebrador, i de la migradesa de la producció autòctona naixia, és evident, una iniciativa com la de la «Biblioteca Univers». Soldevila, a *Què cal llegir?*, considerava la traducció de novel·la, a diferència de la de poesia, com un fet completament plausible: «les bones traduccions no sols donen una idea exacta del contingut dels originals en prosa, sinó que arriben moltes vegades a salvar-ne finors d'estil i delicadeses de forma».¹⁸

Sovint s'ha qualificat la «Biblioteca Univers» —amb un deix de censura o de desdeny— com una col·lecció eclèctica, desigual, una mena de calaix de sastre. Certament, mostra un catàleg d'autors i obres força heterogeni, el qual, però, sembla regit per un principi expressat pel mateix Carles Soldevila en els termes següents: «a còpia de voler donar a l'art i a la literatura finalitats transcendents, hem oblidat que el seu nervi íntim no té sinó un nom: plaer».¹⁹ Soldevila, en els articles sobre literatura publicats a la *Revista de Catalunya*, no es cansa de combatre tota mena de tòpics, com el que postula que les grans obres són espesses i, poc o molt, avorrides. «La fruïció estètica és consubstancial a la idea de literatura»,²⁰ afirma, taxatiu, en les primeres pàgines de *Què cal llegir?* Aquest punt de mira, juntament amb la convicció que calia ampliar i consolidar la gamma d'estils literaris, explica que en la «Biblioteca Univers» tingui cabuda una bona representació d'escriptors russos incontestables (Tolstoi, Dostoievski, Txèkhov, Gogol, Andreiev, Kuprin, Gorki i Turguénev) i de francesos d'èpoques i tendències diferents (Voltaire, Baudelaire, Fontenelle, Vigny, Maurois, Diderot, Louÿs, Hugo, Balzac, Maistre, Daudet, Dumas, Benoît i Erckmann-Chatrian). Sovint, dels uns i dels altres, se'n tradueixen obres considerades menors, o, almenys, no les més reputades, les quals de vegades excedeixen el nombre de pàgines habitual dels volums de la col·lecció (al voltant de les cent). També hi són representades, en menor mesura, la literatura en llengua anglesa (Wells, Dickens, Mark Twain, Poe, Jerome i Okakura), l'alemanya (Goethe i Schnitzler), la italiana (Casanova, Bandello i Verga) i la grega clàssica (Longus).

Si mirem de buscar punts en comú en la relació dels quaranta-sis títols que conformen la biblioteca, en sorgeixen uns quants de força evidents. En primer lloc, el gust pel tractament lleuger, per l'humor, la ironia o fins i tot l'escepticisme un pèl amargant (Jerome, Daudet, Voltaire, Diderot), vindicats per Soldevila amb vehemència en l'article «Dogma i ironia»;²¹ de fet, que la col·lecció debutés amb el *Càndid* de Voltaire traduït pel mateix Soldevila constituïa tot una proclama estètica. En segon lloc, resulta palpable una tendència cap a temàtiques tradicionalment considerades picants, que vasculen des de la desimboltura gràcil fins a l'agosament pertorbador (Casanova, Bandello, Louÿs, Schnitzler, Longus); paga la pena de recordar aquí que Soldevila va mantenir una sorollosa picabaralla amb Manuel de Montoliu a propòsit de l'art i la moral, en què l'autor

18. *Ibidem*.

19. *Ibidem*, p. 1321

20. *Ibidem*, p. 1453.

21. *Ibidem*, p. 1267-1272.

d'El senyoret Lluís (l'esca de la discòrdia) propugnava els límits estètics com a únic raser per amidar les virtuts d'una obra artística.²² En tercer lloc, en la col·lecció conflueixen una sèrie d'autors una part de l'obra dels quals ha estat a bastament llegida pel públic juvenil, generació rere generació (Mark Twain, Dickens, Daudet, Poe, Wells); confluència en què no podem deixar de veure, un cop més, el determini de didacticisme social de Soldevila, qui, d'altra banda, confiava poc en les virtuts de la literatura produïda expressament per als lectors de la primera volada: «cal reduir tant com sigui possible els límits de la literatura qualificada d'infantil»,²³ sostenia a *Què cal llegir?* Finalment, la «Biblioteca Univers» congrega una mostra de l'obra de vint-i-un autors —gairebé la meitat del catàleg— seleccionats en els inventaris de *Què cal llegir?* (Fontenelle, Voltaire, Diderot, Hugo, Vigny, Balzac. Daudet, Benoît, Maurois, Dickens, Poe, Mark Twain, Gogol, Turguénev, Tolstoi, Dostoievski, Txèkhov, Gorki, Goethe, Schnitzler i Bandello); narrativa, sobretot, del segle XIX, de tall més o menys realista i de factura considerada tradicional, la qual, a més, sol plantejar temàtiques i situacions amb força grapa, de manera que, comptat i debatut, fa de molt bon llegir. «Art destinat a plaure»,²⁴ podríem dir, manllivant una fórmula de Domènec Guansé per definir l'obra de Soldevila.

No totes les obres van ser traduïdes directament de la llengua original: en tenim la certesa en el cas de set de les nou d'autors russos (en dues va intervenir Boris Markov, fill d'«un rus blanc exiliat a Barcelona»,²⁵ Alexei Markov, també traductor) i del *Llibre del te*, girat per Soldevila probablement del francès, la llengua pont més plausible, també, per a tots els altres trasllats. Josep Miracle ho corroborava en els retrats reunits a *Mestres i amics*,²⁶ en les memòries *Quatre coses del meu temps*,²⁷ i en el «Pròleg a la tercera edició» de *Kàtia*, de Tolstoi, on explicava que s'havia servit d'una traducció francesa, «barata i no pas recent»,²⁸ que, entre altres alteracions, tenia l'inconvenient de no ser completa, de manera que «es prescindeix de detalls que semblen secundaris, però sense els quals no és possible de poder comprendre algunes de les reaccions dels personatges».²⁹ Miracle, que va signar altres versions d'obres russes, es va valer sovint de pseudònims, el més conegut dels quals —i efectiu, segurament, per les ressonàncies eslaves que destil·lava— és *Olga Savarin*, que va presentar-se acompanyat d'algun altre, com *Marçal Pineda* (emprat també per Soldevila a *El llibre del te*). De pseudònims, a la col·lecció, encara n'apareixen altres: *Joan Ll. Puig-Franqueses* (Josep Miracle), *Jaume de*

22. Vegeu els articles «L'art i la moral (Dúplica a Manuel de Montoliu)» i «Dos sofismes només?». *Ibidem*, p. 1281-1293 i 1298-1304.

23. *Ibidem*, p. 1456.

24. GUANSÉ, Domènec. *Abans d'ara*, op. cit., p. 106.

25. PINYOL I TORRENTS, Ramon. «Les traduccions de literatura russa a Catalunya fins a la guerra civil. Esbós d'una bibliografia». A: *Traducció i literatura. Homenatge a Àngel Crespo*. Vic: Eumo, 1997, p. 249.

26. MIRACLE, Josep. *Mestres i amics*. Barcelona: Selecta, 1985, p. 198-200.

27. MIRACLE, Josep. *Quatre coses del meu temps (Memòries)*. Barcelona: La Paraula Viva, 1976, p. 209-211.

28. TOLSTOI, Lleó. *Kàtia (La felicitat conjugal)*. Barcelona: Selecta, 1966, p. 8.

29. *Ibidem*, p. 10.

Domenys (Alfons Maseras), *Joan Sitjar* (Josep Carner)... Aquesta profusió de noms ficticis guarda algun vincle amb la consideració social i professional que mereixia la traducció? De ben segur, però això ens duria ara per camins massa intrincats.

Quant al perfil dels traductors, preval la fórmula establerta per Joan Fuster de l'escriptor-traductor,³⁰ entenent el concepte d'escriptor en un sentit força ampli. El més prolífic és, no cal dir-ho, Josep Miracle, que treballava de corrector i de redactor per a la Llibreria Catalònia, la qual cosa devia comportar la feina de traduir tota mena de textos per a les diverses publicacions que imprimia. El segueix, amb tres versions, Carles Capdevila; i, amb dues, Joan Alavedra, Agustí Esclasons, Just Cabot, Domènec Guansé, Josep Carner, Josep M. Mustieles i el mateix Carles Soldevila. Altres homes de lletres van esdevenir torsimanyos —alguns, indirectament, per mitjà de reedicions— per a la «Biblioteca Univers», com Rossend Llates, Josep Farran i Mayoral, Ferran Soldevila, C.A. Jordana, Alfons Maseras o Santiago Rusiñol. Un elenc de noms, fet i fet, prou il·lustre.

És el moment del punt i final. Unes paraules del pròleg de Josep Carner al primer relat de Soldevila, *L'abrandament*, de 1917, esdevenen la recapitulació més eficaç: «En Soldevila —no tenim més remei que dir-ho amb un mot pedant— té un veritable temperament de socialitzador del nostre idioma».³¹ Nosaltres, ara, hi afegiríem un temperament de socialitzador de la literatura: el *D'Ací i d'Allà* i la «Biblioteca Univers», amb virtuts i limitacions innegables, en són una mostra digníssima.

Annex

1. Traduccions publicades a *D'Ací i d'Allà* (1924-1936)³²

1. André Birabeau, «A una pesseta la lletra», trad. de Joan Mínguez, [núm. 79] (juliol 1924), p. 21. [Narració]
2. Rabindranath Tagore, «El jardiner», trad. de Maria de Quadras, núm. 80 (agost 1924), p. 57. [Poesia]
3. Luigi Pirandello, «Il·lustre desaparegut», trad. de L. Bertran i Pijoan, núm. 80 (agost 1924), p. 72-76. [Teatre]
4. Josep Conrad, «La llacuna», trad. de M. [illàs] R.[aurell], núm. 81 (setembre 1924), p. 100-105. [Narració]
5. Georges Courteline, «Una visita ben rebuda, comèdia en un acte», trad. de M. [illàs] R.[aurell], núm. 81 (setembre 1924), p. 113-117.

30. FUSTER, Joan. *Literatura catalana contemporània*. Barcelona: Curial, 1971, p. 310.

31. SOLDEVILA, Carles. *Obres completes*. Op. cit., p. 4.

32. Només inventariem les de textos literaris, les úniques presentades pròpiament com a traduccions; deixem de banda les d'agències de premsa o les que provenen, directament, de publicacions estrangeres, difícils de reconèixer. Transcrivim els noms tal com apareixen en la revista. Les dades entre claudàtors són nostres.

6. Thomas Hardy, «L'hússar de la trista figura», trad. de L. Bertran i Pijoan, núm. 82 (octubre 1924), p. 131-136. [Narració]
7. Max i Alex Fischer, «Operacions al comptat», trad. de Joan Mínguez, núm. 82 (octubre 1924), p. 138-139. [Narració]
8. A. Bennet, «La suprema il·lusió», trad. de R. Negre-Balet, núm. 83 (novembre 1924), p. 183-185. [Narració]
9. Charles Quinel, «Les vacances del senyor Mollet», trad. de Ll. A., núm. 83 (novembre 1924), p. 193. [Narració]
10. O. Henry, «Conte americà de Nadal», trad. de L. P., núm. 84 (desembre 1924), p. 214-216.
11. Conan Doyle, «La Illa embruixada», trad. de M.[illàs] R.[aurell], núm. 84 (desembre 1924), p. 228-232. [Narració]
12. Charles Vildrac, «Drama», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 85 (gener 1925), p. 17. [Narració]
13. Walter Keller, «El beureatge màgic (Faula italiana)», trad. de Maria Solà, núm. 85 (gener 1925), p. 26. [Narració]
14. Max i Alex Fischer, «Les prunes del Sr. Rector», trad. de Joan Mínguez, núm. 86 (febrer 1925), p. 53. [Narració]
15. «Homenatge a Ronsard. Sonet per a Maria», trad. de Ricard Permanyer, núm. 86 (febrer 1925), p. 57.
16. «Carl Spittler», trad. de J. M. López-Picó, núm. 86 (febrer 1925), p. 66. [Poesia]
17. Maurice Barres, «La plaça Stanislas a Nancy (extret de *Colette Baudoche*)», trad. de Miquel Cases, núm. 87 (març 1925), p. 87.
18. Ladislau Reymont, «Llegenda popular polonesa», adaptació de J. M. López-Picó, núm. 88 (abril 1925), p. 130-131.
19. Frédéric Boutet, «El salvament d'en Quimet», trad. de Joan Mínguez, núm. 89 (maig 1925), p. 164-165. [Narració]
20. Angiolo Poliziano, «Cançó», trad. de Tomàs Garcés, núm. 89 (maig 1925), p. 166.
21. Sui Sin Far, «Les fulles d'argent (Conte xinès)», trad. de J. Carner, núm. 89 (maig 1925), p. 167.
22. Rabindranath Tagore, «Una vegada era un rei...», trad. de David Jordi, núm. 90 (juny 1925), p. 178-179. [Narració]
23. Marcel Proust, «La mort de Baldassare Silvande vescomte de Silvania», trad. de M.[illàs] R.[aurell], núm. 90 (juny 1925), p. 194-199. [Narració]
24. Anton Txekhof, «Prometatge (Comèdia en un acte)», trad. d'Alfons Maseras, núm. 92 (agost 1925), p. 244-248.
25. Luigi Pirandello, «Un imbècil (Comèdia en 1 acte)», trad. de C.[arles] i F.[erran] S.[oldevila], núm. 94 (octubre 1925), p. 305-309.
26. F. Dostoievski, «El pobrissó a casa de Crist el dia de Nadal», trad. de David Jordi, núm. 96 (desembre 1925), p. 386. [Narració]
27. James Joyce, «Evelina», trad. de M.[illàs] R.[aurell], núm. 98 (febrer 1926), p. 432-433. [Narració]
28. John Moreira, «El collar salvat», trad. de J. M., núm. 98 (febrer 1926), p. 452-455. [Narració]

29. Daniel Riche, «Una pota a cadascú», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 99 (març 1926), p. 477. [Narració]
30. Frederic Boutet, «Dues dones», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 99 (març 1926), p. 484-485. [Narració]
31. «Madame de Sevigné», trad. d'Isolda, núm. 99 (març 1926), p. 486-487. [Correspondència]
32. Huguette Garnier, «La caseta dels enamorats», trad. de David Jordi, núm. 100 (abril 1926), p. 504-505. [Narració]
33. Claude Gevel, «Mal d'amor», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 100 (abril 1926), p. 511. [Narració]
34. G.G. Belli, «Dos sonets de fa un segle», trad. de Josep Carner, núm. 101 (maig 1926), p. 547.
35. Charles-Louis Philippe, «La nena caparruda», trad. de J. Carner, núm. 102 (juny 1926), p. 580-581. [Narració]
36. P.G. Lematin, «Veus llunyanes», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 103 (juliol 1926), p. 595. [Narració]
37. Jeanne Landre, «Jaquelina», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 104 (agost 1926), p. 627. [Narració]
38. Romilda Mayer, «L'escèptic», trad. de Jaume Olives, núm. 104 (agost 1926), p. 632. [Narració]
39. [Kakuzo Okakura], «El llibre del te», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 104 (agost 1926), p. 639-641.
40. «Dos sonets de G.G. Belli (1834)», trad. de Josep Carner, núm. 104 (agost 1926), p. 647.
41. [Kakuzo Okakura], «El llibre del te», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 105 (setembre 1926), p. 656-658.
42. Henri Falk, «El capell inescaient», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 105 (setembre 1926), p. 660-661. [Narració]
43. [Kakuzo Okakura], «El llibre del te», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 106 (octubre 1926), p. 693-695 i 712.
44. Ivan Bunin, «Un amic desconegut», trad. de Millàs Raurell, núm. 106 (octubre 1926), p. 696-697. [Narració]
45. [Kakuzo Okakura], «El llibre del te», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 107 (novembre 1926), p. 734-735.
46. [Kakuzo Okakura], «El llibre del te», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 108 (desembre 1926), p. 768-770.
47. Ada Negri, «En la boira», trad. d'A.[lfons] M.[aseras], núm. 109 (gener 1927), p. 10-11. [Narració]
48. «Dos poemes xinesos (d'un inconegut)», trad. de Josep Carner, núm. 110 (febrer 1927), p. 54.
49. Anton Txecof, «Trasbals», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 110 (febrer 1927), p. 35 i 65. [Narració]
50. H.J. Magog, «La pistola adamascada», trad. de Sea Blue, núm. 111 (març 1927), p. 96. [Narració]
51. Arkadi Averchenko, «Un problema», trad. de Josep M. Prous i Vila, núm. 112 (abril 1927), p. 117-118. [Narració]

52. Ronsard, «A una jove morta», trad. d'Eduard Artells, núm. 113 (maig 1927), p. 144. [Poesia]
53. Albert Jean, «El jove castany», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 113 (maig 1927), p. 145. [Narració]
54. Albert Jean, «Mica ençà mica enllà», trad. de Bellafila [Josep Carner], núm. 114 (juny 1927), p. 173. [Narració]
55. Oscar Wilde, «L'esfinx sense secret», trad. de J. Carner-Ribalta, núm. 115 (juliol 1927), p. 215-216. [Narració]
56. «El pensament de Paul Valéry», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 116 (agost 1927), p. 241. [Aforismes]
57. Claudi Farrère, «L'idol», trad. de F. Ribera Font, núm. 116 (agost 1927), p. 247 i 262. [Narració]
58. Ferenc Molnar, «Un diàleg sobre l'art de fer comèdia», trad. de M.[illàs] R.[aurell], núm. 117 (setembre 1927), p. 275. [Teatre]
59. «Els pensaments de Napoleó», [s. t.], núm. 118 (octubre 1927), p. 303. [Aforismes]
60. Selma Lagerlöf, «Els germans», [s. t.], núm. 119 (novembre 1927), p. 353-354. [Pensament]
61. Ladislav Reymont, «La vetlla de Nadal», trad. de M.[illàs] R.[aurell], núm. 120 (desembre 1927), p. 367-368. [Narració]
62. Heinrich Heine, «El te, una humoresca», [s. t.], núm. 120 (desembre 1927), p. 379.
63. Paul Valéry, «Narcís parla», trad. d'Alfons Maseras, núm. 120 (desembre 1927), p. 385. [Poesia]
64. Emília Demetra, «La confessió», trad. de D.[omènec] de B.[ellmunt], núm. 122, (febrer 1928), p. 48. [Narració]
65. E. Didring, «Gelosia», trad. d'A. L. B., núm. 122, (febrer 1928), p. 53-54 i 72. [Narració]
66. Alexandre Kuprin, «Les "vil·làs" abandonades», trad. d'A.[lfons] M.[aseras], núm. 123, (març 1928), p. 81. [Narració]
67. C.F. Ramuz, «Vinyataires», trad. de J.F. Ràfols, núm. 123, (març 1928), p. 92. [Narració]
68. Tomàs Hardy, «El descàrrec de consciència», [s. t.], núm. 124 (abril 1928), p. 131, 133-134 i 136. [Narració]
69. Artur Schnitzler, «L'esglai», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 125 (maig 1928), p. 169-170 i 172. [Teatre]
70. Christina Georgina Rosetti, «Cançó», trad. de F. Soldevila, núm. 125 (maig 1928), p. 172.
71. Paul Valéry, «El vi perdut», trad. d'Alfons Maseras, núm. 127 (juliol 1928), p. 264. núm. 129 (setembre 1928), p. 305. [Poesia]
72. «Una lletra de Lleó Tolstoi a la seva filla Taitiana», [s. t.], núm. 129 (setembre 1928), p. 305.
73. Emília Bernal, «Si pot ésser, senyor...!», trad. d'O. Saltor, núm. 129 (setembre 1928), p. 316. [Poesia]
74. Alexandre Dumas (fill), «Una visita de noces. Comèdia en un acte», trad. de Carles Capdevila, núm. 131 (novembre 1928), p. 401, 403, 405, 406 i 414.

75. Ch. Dickens, «Cant de Nadal», trad. de J. Carner, núm. 133 (gener 1929), p. 19. [Poesia]
76. Pierre Villetard, «L'interrogatori de Jacqueline», trad. de Domènec de Bellmunt, núm. 134 (febrer 1929), p. 64. [Narració]
77. Sigrid Undret, «Primer contacte amb la pobresa», trad. de Rosa Alavedra, núm. 135 (març 1929), p. 95-96. [Narració]
78. Georges Courteline, «El salvavides», trad. de Josep Miracle, núm. 136 (abril 1929), p. 119. [Narració]
79. Rainer Maria Rilke, «Com el vell Timofei va morir cantant», trad. de Rosa Alavedra, núm. 137 (maig 1929), p. 162-163. [Narració]
80. Alfred de Musset, «La nit veneciana o les noces de Laureta», trad. de Melcior Font, núm. 137 (maig 1929), p. 165, 167, 169, 171, 180 i 182. [Teatre]
81. «Poesies de Paul Verlaine», trad. de Bartomeu Forteza, núm. 140 (agost 1929), p. 278.
82. «Una pàgina d'André Gide», trad. de Miquel Llor, núm. 141 (setembre 1929), p. 293 i 320. [Narració]
83. «Poesies de Christina Georgina Rossetti (1830-1894)», trad. de Maria Teresa Bernet (sic), núm. 143 (novembre 1929), p. 364.
84. E.A. Lewi, «Un conte fantàstic. L'extraordinari Pau», [s. t.], núm. 148 (abril 1930), p. 120-121.
85. Panait Istrati, «El pescador d'esponges», trad. de Josep Miracle, núm. 151 (juliol 1930), p. 233, 235-236 i 238. [Narració]
86. James Joyce, «Un nuvolet», trad. de Josep Pius i Lluís, núm. 153 (setembre 1930), p. 305-306, 308-309 i 322. [Narració]
87. Arcadi Avertxenco, «Lliçons de civilitat pel cas d'un enterrament», trad. de J.[osep] M.[iracle], núm. 154 (octubre 1930), p. 331-332. [Narració]
88. Charles Vildrac, «L'indigent, comèdia en un acte», trad. de Carles Soldevila, núm. 154 (octubre 1930), p. 349, 351 i 353-354.
89. Georges Courteline, «L'amic de les lleis», trad. de Josep Miracle, núm. 155 (novembre 1930), p. 369-370 i 372. [Teatre]
90. «Un conte de Massimo Bontempelli. Els mals presagis (Arabella)», trad. d'A. Esclasans, núm. 156 (desembre 1930), p. 427 i 430.
91. Joseph Rivière, «Un bon amic de les nostres coses», trad. de P. P. I Ll., núm. 157 (gener 1931), p. 5. [Narració]
92. Colette, «Meditació de cap d'any», [s. t.], núm. 157 (gener 1931), p. 9 i 38.
93. Vladimir Korolenko, «El somni de Makar», trad. d'Olga Savarin i Josep Miracle, núm. 157 (gener 1931), p. 19, 21-22, 24 i 27. [Narració]
94. Sacha Guitry, «Dos coberts, comèdia en un acte», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 158 (febrer 1931), p. 45, 47 i 49-50.
95. Antoni Txecov, «L'ós, farsa en un acte», trad. de Artur Perucho, núm. 159 (març 1931), p. 81-82, 85 i 87.
96. Artur Schnitzler, «Sopar d'adéu», trad. de C.[arles] S.[oldevila], núm. 161 (maig 1931), p. 165-166 i 168. [Teatre]
97. Gerard de Nerval, «Octàvia o la il·lusió», trad. de D.[omènec] G.[uansé], núm. 161 (maig 1931), p. 185-186. [Narració]

98. Alfred de Musset, «Cal que una porta sigui oberta o tancada», trad. de Josep Miracle, núm. 162 (juny 1931), p. 197, 199-201 i 228. [Teatre]
99. La Fontaine, «Anacreòntica. L'amor mullat», trad. de Bartomeu Forteza, núm. 162 (juny 1931), p. 207.
100. Marck Twain, «El diari d'Eva», trad. de Maria Rigol, núm. 162 (juliol 1931), p. 239-240 i 243-244. [Narració]
101. Claudi Mackay, «Quasi blanca», trad. de Josep Miracle, núm. 163 (agost 1931), p. 277, 279-280, 282 i 308. [Narració]
102. Charles Nodier, «M. de la Mettrie, una brillant fantasia d'un vell autor romàntic», trad. de D.[omènec] G.[uansé], núm. 164 (setembre 1931), p. 319, 321, 323-324 i 348. [Narració]
103. Rudyard Kipling, «La volada d'un "cabard"», trad. de Zenon, núm. 165 (octubre 1931), p. 378. [Narració]
104. Marck Twain, «Una història medieval», trad. de A.G. Salesas, núm. 167 (desembre 1931), p. 439-440. [Narració]
105. Rainer Maria Rilke, «Dels quaderns de Malte Laurids Brigge», [s. t.], núm. 170 (tardor 1932), [s. p.].
106. André Maurois, «La conversa al volt de la taula», [s. t.], núm. 171 (hivern 1932), [s. p.].
107. Thomas Mann, «En el cinquantenari de la mort de Wagner», [s. t.], núm. 172 (primavera 1933), [s. p.].
108. Colette, «Pum!», trad. de R. B., núm. 176 (primavera 1934), [s. p.]. [Narració]
109. Oscar Wilde, «Dites, sentències i estirabots», [s. t.], núm. 178 (tardor 1934), [s. p.].
110. Blaise Cendrars, «Construcció», [s. t.], núm. 179 (hivern 1934), [s. p.]. [Poesia]
111. Hans Arp, «4», [s. t.], núm. 179 (hivern 1934), [s. p.]. [Poesia]
112. André Maurois, «La catedral», [s. t.], núm. 184 (primavera 1936), [s. p.]. [Narració]

2. Biblioteca Univers (1928-1936)

1. Voltaire, *Càndid o l'optimisme*, trad. de Carles Soldevila, [1928], 107 p.
2. Tolstoi, *La sonata a Kreutzer*, trad. d'Olga Savarin i Marçal Pineda [Josep Miracle], [1928], 92 p.
3. Dostoievski, *La dispesera*, trad. de J.[osep] C.[arner] R.[ibalta], [1928], 96 p.
4. Charles Baudelaire, *Petits poemes en prosa*, trad. d'Agustí Escclasans, [1928], 94 p.
5. Goethe, *Les desventures del jove Werther*, trad. de Joan Alavedra, [1928], 136 p.
6. Casanova de Seingalt, *La meva fugida dels ploms*, trad. de Just Cabot, [1928], 108 p.
7. Tolstoi, *Kàtia*, trad. d'Olga Savarin i Josep Miracle [Josep Miracle], [1929], 93 p.
8. Wells, *L'home invisible*, trad. de Just Cabot, [1929], 144 p.
9. Bandello, *Romeu i Julieta, Ginevra la Blonda, El lladre i el rei d'Egipte*, trad. de Rossend Llates, [1929], 90 p.

10. Gogol, *Taras Bulba*, trad. d'Olga Savarin i Melcior Font, [1929], 99 p.
11. Fontenelle, *Diàlegs dels morts*, trad. de J. Farran i Mayoral, [1929], 92 p.
12. André Maurois, *Els silencis del coronel Bramble*, trad. de Ferran Soldevila, [s. a.], 111 p.
13. Alfred de Vigny, *La nit de Vincennes*, trad. d'Eduard Nicol, [s. a.], 91 p.
14. Txékhov, *Tres anys*, trad. d'Olga Savarin i Josep Miracle [Josep Miracle], [1930], 226 p.
15. Diderot, *La paradoxa del comediant*, trad. d'Enric Lluelles, [1930], 92 p.
16. Louÿs, *Afrodita*, trad. de D. Guansé i A.G. Salesas, [s.a.], 226 p.
17. Schnitzler, *La senyoreta Elsa*, trad. de Joan Alavedra, [s. a.], 88 p.
18. Carles Soldevila, *Fanny*, [s. a.], 99 p.
19. Kakuzo Okakura, *El llibre del te*, trad. de Marçal Pineda [Carles Soldevila], [s. a.], 82 p.
20. Victor Hugo, *El darrer dia d'un condemnat*, trad. d'Agustí Esclasans, [s.a.], 98 p.
21. Charles Dickens, *La batalla de la vida*, trad. de C.A. Jordana, [s.a.], 87 p.
22. Longus, *Dafnis i Cloe*, trad. de Joan Ll. Puig-Franqueses [Josep Miracle], [1931], 99 p.
23. Balzac, *El coronel Chabert*, trad. de Domènec Guansé, [s. a.], 83 p.
24. Charles Dickens, *El grill de la llar*, trad. de Carles Capdevila, [1932], 112 p.
25. Maistre, *Viatge entorn de la meva cambra*, trad. de Josep Miracle, [1932], 104 p.
26. Andreiev, *Vida i mort del reverend Vasili Fiveiski*, trad. de B. Markov i Pau Cirera, [s.a.], 92 p.
27. Verga, *La cavalleria rusticana*, trad. de Santiago Masferrer i Cantó, [s.a.], 112 p.
28. Bertrana, *Jo! Memòries d'un metge filòsof*, [s.a.], 155 p.
29. Gorki, *Els vagabunds*, trad. d'Olga Savarin i Llucià Canal i Dolcet, [s. a.], 101 p.
30. Daudet, *Tartarí de Tarascó*, trad. de Santiago Rusiñol, [1934], 111 p.
31. Kuprin, *Sulamita*, trad. de B. Markov, [1934], 93 p.
32. Casanova de Seingalt, *L'Espanya de Carles III. El meu sojorn a Madrid, Saragossa, València i Barcelona*, trad. de Carles Capdevila, [1934], 107 p.
33. Mark Twain, *L'elefant blanc robat*, trad. de Josep Carner, [s. a.], 152 p.
34. Edgar Allan Poe, *L'escarabat d'or*, trad. de Carles Capdevila, [1935], 107 p.
35. Eugeni d'Ors, *Gualba, la de mil veus*, [1935], 88 p.
36. E. Wegener, *Llegendes de vikings*, trad. de Victòria Soldevila, [1935], 125 p.
37. Louÿs, *Petits poemes de Bilitis*, trad. de Josep M. Fabra, [1935], 88 p.
38. Jerome, *Tres homes dins d'una barca sense comptar-hi el gos*, trad. de J.M. Mustieles i P. de Verdonces, [s. a.], 132 p.
39. Alexandre Dumas (fill), *La dama de les camèlies*, trad. de Jaume de Domenys [Alfons Maseras], [s. a.], 115 p.
40. Mark Twain, *Les aventures de Tom Sawyer*, trad. de Josep Carner, [s. a.], 199 p.
41. Carles Soldevila, *Eva*, [s. a.], 130 p.
42. Benoît, *El pas dels gegants*, trad. de [Joan Arús], [s. a.], 180 p.

43. Erckmann-Chatrion, *L'amic Fritz*, trad. de Joan Sitjar [Josep Carner], [s. a.], 132 p.
44. Jerome, *Tres anglesos s'esbargen*, trad. de M. Ferrando i J.M. Mustieles, [1936], 132 p.
45. Eugeni d'Ors, *La ben plantada*, [1936], 96 p.
46. Turguénev, *Niuada de gentilhomes*, trad. d'Olga Savarin i Enric Palau, [1936], 144 p.